

Universiteit Utrecht

**De invloed van het beoefenen van een team of individuele sport
op het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit**

Bachelor project sociologie

Student: Joran van Korlaar (6584667)

Begeleider: Ineke Maas

2^e beoordelaar: Anne van der Put

Datum 14 juni 2021

Samenvatting:

Eerdere onderzoeken hebben zich vooral gericht op discriminatie tijdens het beoefenen van een teamsport. In dit onderzoek wordt geanalyseerd of er meer discriminatie op basis van etniciteit wordt ervaren bij mensen die een individuele sport beoefenen of bij mensen die een teamsport beoefenen. Aan de hand van de contacttheorie werd verwacht dat de kans op het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit groter zal zijn bij het beoefenen van een individuele sport. Daarentegen werd het tegenoverstelde verwacht aan de hand van de conflicttheorie. De integratieparadox verwacht dat hoe hoger het opleidingsniveau des te meer kans op het ervaren van discriminatie in een teamsport. De “Sport en Maatschappij” dataset van het SCP uit 2007 (N=1880) werd gebruikt om deze effecten te onderzoeken. Uit de analyses kwam naar voren dat er geen verschil is tussen het beoefenen van een individuele en een teamsport wat betreft het ervaren van discriminatie. Het is gebleken dat mensen met een hogere opleidingsniveau minder discriminatie ervaren tijdens het beoefenen van een individuele sport.

Trefwoorden: discriminatie; etniciteit; opleidingsniveau; teamsport; individuele sport

1. Introductie

FC Den-Bosch-Excelsior, een voetbalwedstrijd in de Keuken Kampioen Divisie in 2019. Het begon als een voetbalwedstrijd zoals vele andere. Plots werd rond de 30^e minuut de wedstrijd gestaakt. De voetballer Ahmad Mendes Moreira werd gediscrimineerd door de supporters van FC Den Bosch. Telkens wanneer Moreira in het bezit van de bal was, werd hij uitgescholden op basis van zijn huidskleur en zijn etniciteit en werden er zwarte piet liedjes gezongen (Trouw, 2019). De supporters die betrokken waren bij het incident hebben een stadionverbod gekregen voor het discrimineren van een voetballer (Van Mersbergen, 2020). Dit is niet het enige incident omtrent discriminatie en racisme in de sport. In een documentaire over discriminatie in het amateurvoetbal, vertelt een jongedame van rond de achttien jaar dat ze haar huidskleur wil veranderen. Dit komt omdat ze wordt gediscrimineerd tijdens voetbalwedstrijden op basis van haar huidskleur. Zij werd ook op basis van etniciteit gediscrimineerd, er werd bijvoorbeeld vaak naar haar geroepen “ga terug naar je eigen land” (Ghosen, 2021). Hierdoor is te zien dat discriminatie in het betaald- en amateurvoetbal nog steeds aanwezig is.

Het voorval tijdens de wedstrijd van FC Den Bosch tegen Excelsior heeft ervoor gezorgd dat er een actieplan is bedacht door de KNVB, om racisme en discriminatie tegen te gaan in het betaald- en amateurvoetbal. Het actieplan is uiteindelijk in februari 2020 ontwikkeld. Dit actieplan heet “Ons voetbal is van iedereen” (KNVB, z.d.). Is dit actieplan

terecht opgezet? Komt er veel discriminatie in het voetbal voor of in andere sporten? En waarom is discriminatie relevant? In dit artikel wordt discriminatie gedefinieerd als “gedrag wat selectief, onterecht en negatief is tegenover een gerichte groep” (Dovidio, Brigham, Johnson, & Gaertner, 1996, p. 279). Discriminatie heeft veel gevolgen voor de mentale gezondheid van een mens (Araújo & Borrell, 2006; Williams, Yu, & Jackson, 1997). Door het ervaren van discriminatie zullen mensen eerder depressieve gevoelens ervaren (Araújo & Borrell, 2006; Roberts, Swanson, & Murphy, 2009). Wanneer iemand discriminatie ervaart tijdens sportactiviteiten zal diegene ook eerder overwegen hiermee te stoppen. Dit kan ernstige gevolgen hebben voor de fysieke gesteldheid, zoals hart- en vaatziekten, obesitas en diabetes 2. Er is aangetoond dat mensen met een niet-Nederlandse achtergrond vaker obesitas hebben dan Nederlanders (Aarnink, Herk, & Hurmuz, 2015; Boonstra & Hermens, 2011).

Meerdere onderzoeken geven verschillende bevindingen aan over hoeveel mensen discriminatie hebben ervaren tijdens het beoefenen van een sport (Bakhtali & Ramsahai, 1990; Braakman, 2017; Coenders, Boog, & Dinsbach, 2010; FRA, 2020; SCP, 2020). In een onderzoek van Zeeland en Noord-Brabant waar 138 kaderleden aan het onderzoek meededen, hebben een kwart van de kaderleden een incident meegemaakt waar voetballers of toeschouwers werden gediscrimineerd op basis van hun huidskleur en etniciteit (Braakman, 2017). Kaderleden zijn vrijwilligers van voetbalverenigingen die een bestuurlijke functie volbrengen of trainers en scheidsrechters. Het onderzoek richtte zich alleen op kaderleden van voetbalverenigingen. Het onderzoek van Coenders, Boog en Dinsbach (2010) geeft aan dat 7% van de 864 allochtonen discriminatie hebben ervaren tijdens het beoefenen van een sport. Uit het onderzoek van het SCP (2020) is gebleken dat van de 5500 mensen die het afgelopen jaar hebben gesport maar twee personen discriminatie hebben ervaren, wat relatief weinig is. Door deze voorbeelden is het goed te zien dat er verschillende uitkomsten zijn wanneer het gaat om ervaringen met discriminatie tijdens het beoefenen van een sport.

In dit onderzoek wordt opnieuw gekeken hoeveel percentage discriminatie ervoor komt in de sport. Uit veel onderzoeken komt naar voren dat in Nederland bij voetbalverenigingen meer discriminatie op basis van etniciteit of huidskleur wordt ervaren dan bij andere sportverenigingen (FRA, 2020; Krouwel, Boonstra, Duyvendak, & Veldboer, 2006; Radar, 2018). De meeste onderzoeken, zoals die van Braakman (2017), zijn alleen gericht op teamsporten en niet op individuele sporten (bijvoorbeeld atletiek, dammen, darts, fitness, golf, zwemmen en tennis). Bij sommige individuele sporten zoals dammen, darten en tennis kan je worden gediscrimineerd door je tegenstander. Wanneer er geen

tegenstanders zijn zoals bij fitness en hardlopen/joggen kan discriminatie plaats vinden door omstanders die bijvoorbeeld fitnessen in dezelfde sportschool.

In dit onderzoek gaan we ons richten op het verschil tussen teamsporten en individuele sporten met betrekking tot het ervaren van discriminatie. Dit komt doordat er meerdere onderzoeken zijn die verschillende resultaten weergeven of mensen discriminatie ervaren tijdens het sporten en de onderzoeken alleen maar gefocust zijn op teamsporten. Hierdoor kan geen goed beeld worden gevormd of er tijdens het beoefenen van een individuele sport ook discriminatie wordt ervaren. In het onderzoek van Braakman (2017) is alleen de teamsport voetbal meegenomen en uit het Europese onderzoek (FRA, 2020) komen de meeste data ook bij de voetbalsport vandaan. Doordat de individuele sporten nauwelijks zijn meegenomen in de eerdere onderzoeken, zal in dit onderzoek naar het verschil tussen discriminatie bij teamsport en individuele sport worden gekeken. Het onderzoek van Braakman (2017) heeft verondersteld dat mensen de meeste discriminatie op basis van etniciteit ervaren in het amateurvoetbal. Daarom wordt in dit onderzoek alleen gekeken naar discriminatie op basis van etniciteit. Het onderzoek richt zich op het jaartal 2007, doordat er geen recentere datasets zijn die passen bij dit onderzoek. In de eerder beschreven onderzoeken worden geen theorieën gebruikt om de onderzoeksbevindingen te verklaren. In dit onderzoek wordt wel gebruik gemaakt van theorieën om de resultaten te verklaren. We leiden de hypothesen af door middel van de volgende theorieën: contacttheorie, conflicttheorie en de integratieparadox. Aan de hand van de eerdergenoemde bevindingen wordt er een eerste verklarende onderzoeksvraag opgesteld, namelijk: *Ervaren mensen meer discriminatie op basis van etniciteit bij teamsporten of bij individuele sporten in 2007?*

In verschillende onderzoeken wordt er opgemerkt dat hoger opgeleiden in Nederland en in Duitsland eerder discriminatie zullen ervaren dan lager opgeleiden (De Vroome, Martinovic, & Verkuyten, 2014; Van den Dikkenberg, 2010; Steinmann, 2019; Van Doorn, Scheepers, & Dagevos, 2012). Dit wordt aan de hand van de integratieparadox verder uitgelegd in het theoretisch kader. Deze onderzoeken focussen zich op het dagelijks leven en veronderstellen dat etnische minderheden meer discriminatie ervaren in verenigingen, zoals een sportvereniging (De Vroome, Martinovic, & Verkuyten, 2014). In het onderzoek van de Vroome, Martinovic en Verkuyten (2014) wordt er verder niet bij sport stil gestaan. Van Doorn, Scheepers en Dagevos (2012) verdiepen zich verder ook niet in op het ervaren van discriminatie tijdens de sport. In dit onderzoek wordt er gekeken naar het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit door hoger en lager opgeleiden in de sport én het verschil tussen teamsporten en individuele sporten. Hiervoor wordt er gekeken of de integratieparadox het ervaren van discriminatie kan verklaren voor sport. Hieruit volgt de

tweede verklarende onderzoeksvraag: *Hoe beïnvloedt teamsport het effect van opleidingsniveau op het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit?*

In de volgende sectie worden de theorieën uitgebreid uitgelegd en de hypothesen uiteengezet. Na het theoretisch kader volgt de data- en methodesectie, waarin de populatie wordt besproken en op welke manier de data is bewerkt. Er wordt gebruik gemaakt van de dataset “Sport en Maatschappij” van het SCP. De steekproef bestaat uit inwoners van Nederland boven de twaalf jaar. In het bestand zitten 2357 cases (Intomart GFK, 2008). Het doel van het onderzoek van het SCP was het krijgen van meer inzicht op onwenselijke gedragingen in de sport en de gevolgen daarvan. Vervolgens wordt in de resultatensectie de resultaten gepresenteerd die uit de data-analyses zijn gekomen. In de laatste secties, de conclusie en discussie, wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen, de belangrijkste bevindingen samengevat en worden de zwakke punten van het onderzoek en suggesties voor vervolgonderzoeken besproken.

2. Het theoretisch kader

2.1 Contacttheorie

Allport bedacht in 1954 de contacttheorie. Deze theorie benadrukt dat interetnisch contact een belangrijke factor is voor het verminderen van vooroordelen en discriminatie. Interetnisch contact bevordert ook de tolerantie naar minderheidsgroepen (Pettigrew, 1998). Om deze veronderstelling te verduidelijken wordt eerst de term interetnisch contact uitgelegd en daarna het concept vooroordelen. Met interetnisch contact wordt, het direct in contact komen met mensen van minderheidsgroepen bedoeld. Een voorbeeld van interetnisch contact is het sporten met mensen van een andere etniciteit (Bekhuis, Ruiters, & Coenders, 2009). Het gevolg van interetnisch contact zou het deprovincialisatie-effect kunnen zijn. Dit effect veronderstelt dat wanneer je meer interetnisch contact hebt het beeld over diezelfde groep positief zou kunnen veranderen. Hierdoor zullen personen minder vooroordelen hebben en dus minder discrimineren richting etnische minderheden (Pettigrew, 1998). In de literatuur worden vooroordelen vaak opgesplitst in expliciete en impliciete vooroordelen. Het zijn expliciete vooroordelen wanneer iemand bewust vooroordelen heeft tegenover een groep en daardoor een groep onterecht en negatief behandelt (discrimineren) (Dovidio, Evans, & Tyler, 1986; Felten, Taouanza, & Keuzenkamp, 2016). Impliciete vooroordelen zijn vooroordelen waar mensen zich niet bewust van hoeven te zijn. Het hebben van vooroordelen hoeft niet opzettelijk te zijn (Felten, Taouanza, & Keuzenkamp, 2016). Uit een onderzoek blijkt dat positief contact met etnische minderheden de expliciete en impliciete vooroordelen verminderen. Door het verminderen van de twee typen

vooroordelen zal er minder discriminatie voorkomen (Felten, Taouanza, & Keuzenkamp, 2016; Pettigrew & Tropp, 2008).

De vooroordelen zullen positief veranderen of verminderen wanneer er bepaalde condities zijn. Allport (1954) veronderstelt dat wanneer deze condities aanwezig zijn het positieve effect van contact met etnische minderheden het grootst is. Wanneer deze condities worden nagestreefd zal er positief contact ontstaan. De eerste conditie die Allport (1954) heeft opgesteld houdt in dat iedereen dezelfde status heeft in een bepaalde situatie. De tweede conditie is dat verschillende etnische groepen een gemeenschappelijk doel moeten hebben om vooroordelen te verminderen (Allport, 1954). De derde conditie die Allport (1954) heeft opgesteld is dat het gemeenschappelijke doel met samenwerking moet worden behaald. Wanneer er onderlinge competitie is zal juist meer discriminatie ontstaan. De vierde en tevens laatste conditie van Allport (1954) houdt in dat er autoriteiten aanwezig zijn. Deze autoriteiten moeten ook worden erkend als een autoriteit. De autoriteiten moeten straffen opleggen wanneer een grens wordt overschreden, anders is deze conditie niet aanwezig. Pettigrew, Tropp, Wagner en Christ (2011) hebben onderzoek gedaan of deze vier condities daadwerkelijk de vooroordelen verminderen. Wanneer de condities niet worden meegenomen, verminderen de vooroordelen en discriminatie alleen al door het positieve contact tussen etnische minderheden. Als de vier condities van Allport wel worden meegenomen in de analyse versterkt dit het eerder genoemde positieve effect.

Er kan geconcludeerd worden dat teamsporten voldoen aan de vier condities die Allport heeft opgesteld. Omdat iedereen in het team lid is van dezelfde sportvereniging en de sporters horen bij hetzelfde team zijn de sporters gelijk. In een teamsport zijn vaak de sporters gelijk op een aantal uitzonderingen na. Bijvoorbeeld dat mensen beter zijn in de sport en dus meer aanzien hebben dan andere sporters. In een teamsport is er een gemeenschappelijk doel, namelijk een wedstrijd winnen. Dit doel bereiken ze door samen te werken (Elling, 2005). Door het samenwerken bevordert de sociale cohesie. Deze sociale cohesie is echter breekbaar veronderstelt Elling (2005). Dit komt doordat er onderlinge concurrentie bestaat tussen de spelers. De autoriteiten die aanwezig zijn bij een teamsport zijn de scheidsrechters. Scheidsrechters kunnen sancties opleggen als een grens wordt overschreden. Omdat teamsporten voldoen aan de condities zal volgens de contacttheorie minder discriminatie voorkomen tijdens het beoefenen van een teamsport vergeleken.

De individuele sporten voldoen niet aan alle condities. Bij de meeste sporten hebben mensen wel dezelfde status, omdat ze lid zijn van dezelfde sportvereniging. Niet iedereen van diezelfde vereniging heeft een gemeenschappelijk doel, aangezien elk individu bepaalt voor zichzelf wat voor doel ze willen bereiken. Een sporter kan de sport beoefenen omdat

diegene zichzelf wil ontwikkelen een andere sporter kan de sport beoefenen voor zijn of haar plezier. Omdat het individuele doelen zijn, worden deze niet door samenwerking behaald en kan er competitie ontstaan. Vaak zijn er scheidsrechters bij individuele sporten, waardoor individuele sporten soms voldoen aan de laatste conditie, bijvoorbeeld bij tennis en badminton. Wanneer er aan meer voorwaarden wordt voldaan, zullen mensen minder discriminatie ervaren volgens de contacttheorie. Bij het beoefenen van individuele sporten zijn er minder condities aanwezig. Hierdoor zal er meer discriminatie worden ervaren bij individuele sporten dan bij teamsporten.

In dit onderzoek wordt er vanuit gegaan dat in alle sporten meerdere etnische groepen meedoen waardoor potentieel discriminatie op basis van etniciteit kan worden ervaren. Door deze veronderstelling en aan de hand van de contacttheorie kan de eerste hypothese worden opgesteld, namelijk: mensen die een teamsport beoefenen ervaren minder discriminatie op basis van etniciteit dan mensen die een individuele sport beoefenen.

2.2 Conflicttheorie

De tweede theorie die wordt besproken is de conflicttheorie. Deze theorie veronderstelt dat competitie ontstaat door de schaarste van goederen. Deze goederen zijn bijvoorbeeld normen en waarden, geld of banen (Ellemers & Haslam, 2011; Savelkoul, 2011). Doordat mensen het gevoel hebben dat er een competitie is, ontstaat een vorm van bedreiging. Het gevolg van deze bedreiging is het ontstaan van negatieve vooroordelen en discriminatie. In elke groep bestaat er een vorm van conflict en competitie (Robbins, 2005), zo ook in een groep van een teamsport.

Door de competitie over bijvoorbeeld waarden en normen kan er etnische groepsdreiging ontstaan. Deze etnische groepsdreiging kan al ontstaan door etnische diversiteit in een bepaalde context. Etnocentrisme is weer het gevolg van de ervaren groepsdreiging. Dit betekent dat er vooroordelen en discriminatie ontstaan tegenover etnische minderheden door autochtonen en de solidariteit tegenover de eigen autochtone groep toeneemt (Savelkoul, 2011). Een voorbeeld van conflict en competitie tussen de verschillende waarden en normen van autochtonen en allochtonen in een teamsport is stapelen. Met het concept stapelen wordt bedoeld dat etnische minderheden in een teamsport op een positie worden gezet waar de autochtonen denken dat ze van kracht zullen zijn. De autochtonen doen dit, omdat ze de dominante groep zijn in het team. De dominante groep denkt dat de etnische minderheden een bedreiging zullen vormen voor hun normen en waarden, omdat ze denken dat ze deze normen en waarden kunnen afpakken (Blumer, 1958). Deze posities kunnen in conflict komen met de normen en waarden van de etnische

minderheden. Hierdoor zullen de etnische minderheden discriminatie kunnen ervaren (Frey & Eitzen, 1991). Volgens een onderzoek van Deelen (2011) is er bij teamsporten meer interetnisch contact dan bij individuele sporten, waardoor meer discriminatie plaatsvindt bij teamsporten. Bij het beoefenen van een individuele sport kan het concept stapelen niet voorkomen, dit komt omdat er geen dominante groep is in de individuele sport.

De tweede hypothese die vanuit de conflicttheorie is opgesteld luidt: mensen die een teamsport beoefenen ervaren meer discriminatie op basis van etniciteit dan mensen die een individuele sport beoefenen.

2.3 Integratieparadox

De integratieparadox betekent dat de waargenomen acceptatie van de meer geïntegreerde immigranten lager is dan bij de minder geïntegreerde immigranten. Met andere woorden er is een omgekeerde effect van educatie op integratie en acceptatie (Tolsma, Lubbers, & Gijsberts, 2012). De integratieparadox verklaart waarom meer geïntegreerde immigranten meer discriminatie zullen ervaren (De Vroome, Martinovic, & Verkuyten, 2014). Door Dagevos (2007) wordt verondersteld dat hoger opgeleiden meer geïntegreerd zijn dan lager opgeleiden. Er zijn verschillende studies die onderzoek hebben gedaan naar hoger opgeleiden immigranten en of zij ook echt meer discriminatie ervaren dan lager opgeleiden immigranten. Studies hebben dit effect bevestigd (Sizemore & Milner, 2004; Van Doorn, Scheepers, & Dagevos, 2012). De paradox kan op verschillende manieren worden verklaard. In deze scriptie worden drie redenen genoemd, namelijk de theorie van blootstelling, cognitieve verfijning en de theorie van hoge verwachting.

2.3.1 Theorie van blootstelling

De eerste verklaring voor de integratieparadox is de theorie van blootstelling. Deze theorie veronderstelt dat mensen met een hoge opleiding meer discriminatie ervaren in hun dagelijks leven. De sociale contexten waarin etnische minderheden zich bevinden, zoals de werkomgeving en de sportvereniging, bepalen met wie je in contact zal komen. Hoger opgeleiden allochtonen hebben meer contact hebben met autochtonen, doordat hoger opgeleide allochtonen bijvoorbeeld meer sporten met autochtonen. Lager opgeleiden allochtonen komen nauwelijks in contact met hoger opgeleiden autochtonen. Omdat lager opgeleide allochtonen vaker sporten met mensen van hun eigen etniciteit. Hoger opgeleiden allochtonen worden dus vaker blootgesteld aan interetnisch contact. Dit interetnisch contact van hoger opgeleiden allochtonen met autochtonen veroorzaakt dat etnische minderheden met een hogere opleidingsniveau eerder discriminatie zullen ervaren (De Vroome, Martinovic, & Verkuyten, 2014; Van Doorn, Scheepers, & Dagevos, 2013). Het

interetnische contact is dus vaker negatief dan positief bij hoger opgeleiden (Verkuyten, 2016), omdat het contact niet vrijwillig is.

2.3.2 Cognitieve verfijning

Cognitieve verfijning is de tweede verklaring voor de integratieparadox. Hoger opgeleiden hebben meer cognitieve verfijning, wat betekent dat hoger opgeleiden meer bewust zijn en het proces van discriminatie beter begrijpen dan lager opgeleiden. Een hogere opleiding kan er voor zorgen dat immigranten kritischer kunnen nadenken over ongelijke behandelingen ten opzichte van de meerderheid dan lager opgeleiden (De Vroome, Martinovic, & Verkuyten, 2014).

2.3.3 Theorie van de verwachting

De laatste verklaring voor de integratieparadox is de theorie van de verwachting. Hoger opgeleiden etnische minderheden zijn beter geïntegreerd dan lager opgeleiden etnische minderheden. Hierdoor verwachten hoger opgeleiden dat ze gelijk worden behandeld net zoals autochtonen. Hoger opgeleiden vergelijken zich dus ook eerder met autochtonen dan met lager opgeleiden uit hun eigen groep. Doordat ze zich eerder vergelijken met autochtone Nederlanders en een hogere verwachting hebben, worden ze teleurgesteld wanneer ze denken dat ze ongelijk behandeld worden. Hoger opgeleiden zijn gevoeliger voor ongelijke behandelingen en zullen dus snel denken dat een situatie ongelijk is. De ongelijke behandeling wordt vaak geïnterpreteerd als discriminatie. De verwachtingen zijn dus niet gelijk met de behandelingen die de hoger opgeleiden verwachten. Dit gedeelte van de theorie geldt in het bijzonder voor de immigranten die een opleiding hebben gehaald in het land van bestemming. Etnische minderheden met een hoog opleidingsniveau die behaald is in het land van herkomst kunnen geen betekenisvolle vergelijking maken met autochtonen. Dit komt omdat de etnische minderheden niet dezelfde kwalificaties hebben behaald als de autochtonen meerderheid (De Vroome, Martinovic, & Verkuyten, 2014).

Wanneer immigranten al een hogere opleiding hebben behaald voor dat ze naar het land van bestemming zijn gegaan, zullen ze ook hoge verwachtingen hebben op een gelijke behandeling. Deze verwachtingen kunnen ook leiden tot teleurstelling, omdat sommige certificaten en diploma's in Nederland niet worden erkend. Door deze teleurstelling kan de ervaren discriminatie toenemen (De Vroome, Martinovic, & Verkuyten, 2014, Van Doorn, Scheepers, & Dagevos, 2012).

2.3.4 Hypothese

De conflicttheorie stelt dat er dreiging voor de meerderheid kan ontstaan door competitie over normen en waarden (Savelkoul, 2011). Door deze dreiging zullen autochtonen eerder geneigd zijn om te discrimineren. Deze theorie stelt dat er in een teamsport meer wordt gediscrimineerd op basis van etniciteit. Hoger opgeleiden zouden deze discriminatie eerder kunnen ervaren dan lager opgeleiden. Wanneer er wordt gesport in teamverband en een hogere opleiding voltooid is, kan dit ervoor zorgen dat er sneller discriminatie op basis van etniciteit wordt ervaren. De contacttheorie zal niet van toepassing zijn om het effect van het ervaren van discriminatie te versterken. Dit komt omdat de autochtonen positief contact met hoger en lager opgeleiden hebben en hierdoor discriminatie voor allebei de groepen zal verminderen. Hierdoor volgt de derde hypothese: opleiding heeft voor mensen die een teamsport beoefenen een positief effect op het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit.

3. Data en Methode

3.1 Data

De dataset die wordt gebruikt in dit onderzoek is van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) en komt uit het onderzoek “Sport en maatschappij” van 2007 (Intomart GFK, 2008). Het onderzoek is uitgevoerd door Intomart GFK in opdracht van het SCP. Het onderzoek van het SCP is uitgevoerd om meer informatie te verkrijgen over onwenselijk gedrag in de sport. De data zijn op twee verschillende manieren verzameld, namelijk via een online vragenlijst en een schriftelijke vragenlijst. De data op twee verschillende manieren verzamelen wordt ook wel een multimodale-opzet genoemd. De reden dat hiervoor gekozen is, is zodat iedereen gelijke kansen had om aan het onderzoek mee te doen. De mensen die bijvoorbeeld geen internetaansluiting hadden konden hierdoor ook aan het onderzoek meedoen (Intomart GFK, 2008).

De steekproef van de dataset is aselekt getrokken uit een TNT afgiftepuntbestand. In totaal zijn er 10.000 adressen getrokken. De doelpopulatie van de steekproef zijn Nederlanders vanaf twaalf jaar en ouder. Door de aselekte steekproef uit een TNT afgiftepuntbestand ontstaat een representatieve steekproef van huishoudens. Van elk huishouden mocht één iemand de vragenlijst invullen. De huishoudens die de vragenlijst hadden ontvangen spraken zelf af wie de vragenlijst in ging vullen. Hierdoor zijn de personen die in een éénpersoonshuishouden leven overgerepresenteerd. De steekproef van het onderzoek moest echter representatief zijn voor alle personen in Nederland. Door selectieve respons zijn hoger opgeleiden, mannen en vijftig plusser oververtegenwoordigd.

De vragenlijsten zijn in twee delen gestuurd. Dit komt doordat het eerste deel gebaseerd is op de verwachte respons. Bij het eerste deel is een gestratificeerde aselechte steekproef gedaan uit de eerdere vermelde 10.000 adressen, waaruit 6373 adressen zijn getrokken. Deze adressen zijn over de vijf stedelijkheidsklassen van het CBS eerlijk verdeeld. Van de 6373 adressen hebben 1683 adressen de vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 26,41% voor het eerste deel. De verwachte respons was daarentegen 40%. Door de achterblijvende respons zijn naar de overige 3627 adressen ook vragenlijsten verstuurd, dit is in het tweede deel gebeurd. Om de respons te verhogen krijgen de respondenten die de vragenlijst online hebben ingevuld tien euro vergoeding. De respondenten die de vragenlijst schriftelijk hebben ingevuld kregen een 7,50 euro IRIS cheque. In het tweede deel hebben 674 adressen de vragenlijst ingevuld. De response is 18,58% in het tweede deel. In totaal hebben 2357 respondenten de vragenlijst ingevuld, hierdoor bedraagt de responsepercentage van de gehele steekproef 23,57%.

3.1.1 Afhankelijke variabele

De afhankelijke variabele van het onderzoek is *discriminatie*. Deze afhankelijke variabele wordt in de vragenlijst onderzocht aan de hand van de vraag: “Heeft u in de afgelopen twaalf maanden ZELF (ook als getuige) te maken gehad met onderstaande vormen van wangedrag en waar was dat?”. Bij deze variabelen zijn twaalf antwoordmogelijkheden en acht verschillende situaties opgesteld waaruit respondenten konden kiezen. De respondent kon meerdere wangedragingen aanvinken en meerdere situaties aankruisen. Om discriminatie op basis van etniciteit te meten is voor de antwoordmogelijkheid “Discriminatie vanwege cultuur of religie in de sport” gekozen. Deze antwoordmogelijkheid kwam het meest in de buurt van het concept etniciteit. De respondenten die aangegeven hebben dat ze discriminatie hebben ervaren op basis van cultuur of religie in de sport kregen de waarde 1. De overige respondenten die deze vorm van discriminatie niet hebben ervaren kregen de waarde 0. Deze variabele kan het ervaren van discriminatie overschatten, doordat bij teamsporten meer getuigen zijn dan bij individuele sporten, waardoor hetzelfde incident meerdere keren kan zijn aangegeven. Aan de andere kant kan het zijn dat mensen een incident niet rapporteren omdat ze zich ervoor schamen. De laatste reden waarom er onderschatting plaats zou kunnen vinden is dat mensen gestopt zijn doordat ze discriminatie hebben ervaren op basis van etniciteit tijdens het beoefenen van een sport. Het ervaren van discriminatie kan langer geleden dan twaalf maanden zijn en hierdoor zullen de respondenten deze vraag niet invullen. Hierdoor zou het kunnen zijn dat het aantal ervaringen van discriminatie op basis van etniciteit lager ligt dan wanneer er een langere tijdsruimte in de vraag wordt gesteld. Bij deze variabele zijn 93 ontbrekende waarden.

3.1.2 Onafhankelijke variabelen

De onafhankelijke variabele is *teamsport*. Deze variabele is gecodeerd aan de hand van de volgende vraag: “Welke sport beoefent u nu en of heeft u beoefend? Indien u meer sporten beoefent of heeft beoefend, kiest u dan de sport waar u de meeste tijd in steekt of heeft gestoken.”. De respondenten die op deze vraag een individuele sport hebben gekozen krijgen de waarde 0 bij de variabele *teamsport*. De sporten die worden gecategoriseerd als individuele sporten zijn: aerobics, atletiek, autosport, badminton, biljart, bowling, bridge, dammen, darts, duiksport, fitness cardio/kracht, golf, gymnastiek, hardlopen, jeu de boules, judo, kano, klimsport, midgetgolf, motorsport, paardensport, schaatsen, schaken, schietsport, skeeleren, skiën, squash, tafeltennis, tennis, vecht- en verdedigingsporten, wandelsport wielrennen en zwemsport. De respondenten die een teamsport hebben gekozen krijgen de waarde 1. De sporten die gecategoriseerd zijn als teamsport zijn: basketbal, danssport, handbal, hockey, honkbal, korfbal, roeien, veldvoetbal, volleybal, waterpolo, zeilen en zaalvoetbal. Badminton, tafeltennis, tennis en zeilen zijn gecategoriseerd als een individuele sport, omdat de meeste mensen deze sport individueel beoefenen. Wanneer ze een het antwoordmogelijk “anders” hebben ingevuld wordt het als een ontbrekende waarden erkend, omdat niet kan worden gezien wat voor type sport de respondent daadwerkelijk beoefent. De respondenten die niet sporten zullen ook berekend worden als een ontbrekende waarde. Bij de variabele *teamsport* zijn 385 ontbrekende waarden.

De variabele *opleidingsniveau* wordt gemeten in het aantal jaar dat iemand onderwijs heeft gevolgd. Hoe hoger het gevolgde aantal jaar aan opleiding, hoe hoger het opleidingsniveau. Er zijn zeven mogelijkheden die in verband staan met aantal jaar onderwijs. Door middel van de vraag “Wat is uw hoogst voltooide opleiding?” is gemeten in welke categorie de respondent thuis hoort. De zeven categorieën zijn: geen onderwijs, basisonderwijs/ lagere school, vmbo-opleiding (lbo, mavo), havo, vwo (Atheneum, Gymnasium), mbo-opleiding, hbo-opleiding en universitaire opleiding. Doordat wordt gekeken naar het aantal jaren opleiding is het een continue variabele. De combinatie van het aantal jaar onderwijs en de categorieën zijn: geen onderwijs (0 jaar), basisonderwijs/lagere school (8 jaar), vmbo-opleiding (lbo, mavo) (12 jaar), havo, vwo (Atheneum, Gymnasium) (14 jaar), mbo-opleiding (16 jaar), hbo-opdeling (17 jaar) en universitaire opleiding (18 jaar). Er zijn 56 ontbrekende waarden.

3.1.3 Controlevariabelen

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van vier verschillende controlevariabelen namelijk leeftijd, sociaal gedrag, man en allochtoon.

De variabele *leeftijd* is in de vragenlijst gemeten met de vraag “In welk jaar bent u geboren?”. In de bestaande dataset is deze variabele al gecodeerd door Intomart zelf. Ze hebben de leeftijd berekend door middel van de som: 2007 min het geboorte jaar van de respondent. Bij de variabele *leeftijd* zijn 53 ontbrekende waarden. Deze variabele is meegenomen als controlevariabele omdat, wanneer je ouder wordt de kans dat je een teamsport beoefent kleiner wordt (Tokarski, 2004). Leeftijd kan ook invloed hebben op het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit, omdat je bewuster zal zijn van of iemand discrimineert.

De tweede controlevariabele is *sociaal gedrag*. Op basis van de vraag “Wilt u aangeven hoe belangrijk u de onderstaande zaken vindt?” is onderzocht hoe belangrijk de respondent sociaal gedrag vindt. Dit is gemeten aan de hand van een Likertschaal met vijf antwoordmogelijkheden van heel onbelangrijk tot en met heel belangrijk. Er zijn 52 ontbrekende waarden bij de variabele *sociaal gedrag*. De variabele *sociaal gedrag* is meegenomen als een controlevariabele, omdat wanneer je sociaal gedrag belangrijk vindt zul je eerder aan teamsport doen. Dit zou kunnen komen omdat je tijdens een teamsport sociaal bezig bent. Sociaal gedrag zou ook invloed kunnen hebben op of je discriminatie op basis van etniciteit zal ervaren. Dit kan komen doordat wanneer je sociaal gedrag belangrijk vindt, je eerder bewust zal zijn van het feit dat je gediscrimineerd wordt.

Man is de derde controlevariabele. In de vragenlijst werd gevraagd “Bent u” met de antwoordmogelijkheden man of vrouw. Van deze vraag is de variabele *man* gemaakt. Waarbij de respondenten die een ‘man’ hebben ingevuld de waarde 1 zullen krijgen bij de variabele *man*. Hierdoor zullen de respondenten die ‘vrouw’ hebben ingevuld de waarde 0 krijgen. Deze variabele heeft 43 ontbrekende waarden. De controlevariabele *man* is gekozen omdat mannen vaker een teamsport beoefenen (CBS, 2010). Mannen ervaren meer discriminatie op basis van etniciteit dan vrouwen (Coenders, Boog, & Dinsbach, 2010). Hierdoor is te zien dat de variabele *man* invloed heeft op de afhankelijke variabele en onafhankelijke variabele.

De laatste controlevariabele is *allochtoon*. Voor deze variabele is de definitie allochtoon gebruikt als “wanneer de persoon of ten minste een van de ouders in het buitenland is geboren” (Keij, 2000, p. 24). Aan de hand van de vragen: “In welk land bent u geboren?”, “En uw vader?” en “En uw moeder?” is de variabele *allochtoon* gecodeerd. Wanneer de respondent heeft ingevuld dat hij/zij, zijn/haar vader en zijn/haar moeder in Nederland zijn geboren, krijgt de respondent de waarde 0 op de variabele *allochtoon*. Als de respondent heeft ingevuld dat minstens één iemand niet in Nederland is geboren zal de

respondent toe worden gewezen als een allochtoon. Hierdoor zal de respondent de waarde 1 krijgen. Er zijn 89 ontbrekende waarden.

In tabel 1 staan de beschrijvende statistieken van alle variabelen. Een belangrijk gegeven is dat 5% van de hele populatie discriminatie heeft meegemaakt op basis van etniciteit. Dit percentage is niet hoog.

3.2 Methoden

Om de data te analyseren wordt gebruik gemaakt van het statistische programma SPSS. De ontbrekende waarden zijn uit de dataset gehaald waardoor de uiteindelijke populatie in de dataset neerkomt op 1880 respondenten. Wanneer er alleen etnische minderheden werden meegenomen in de analyse waren er maar negentien respondenten die discriminatie hebben ervaren op basis van etniciteit. De negentien cases waren te weinig om een hele analyse mee te schatten. Van de mensen die niet bij de etnische minderheid horen waren er tachtig personen die discriminatie ervaren op basis van etniciteit. Hierdoor zijn geen verdere filters toegepast op de totale populatie van de dataset.

3.2.1 Verschillen in sport

Om te testen of er verschillen zijn in het ervaren van discriminatie in de verschillende type sporten worden er lineaire waarschijnlijkheidsmodellen geschat. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van lineaire waarschijnlijkheidsmodellen, omdat deze modellen kunnen worden gebruikt bij afhankelijke variabelen die dummyvariabelen zijn. Een voorbeeld van een dummyvariabele is de afhankelijke variabele van dit onderzoek, of je discriminatie hebt ervaren of niet. Omdat de afhankelijke variabele een dummyvariabele is past het lineaire waarschijnlijkheidsmodel bij dit onderzoek. Tijdens deze modellen is discriminatie de afhankelijke variabele en teamsport de onafhankelijke variabele. Zo kunnen de eerste en tweede hypothesen worden getoetst. Het eerste model analyseert de associatie tussen soort sport en discriminatie. In het tweede model worden de eerder genoemde controlevariabelen meegenomen, namelijk leeftijd, sociaal gedrag, man en allochtoon.

3.2.2 Interactie-effecten

Om de derde hypothese te testen wordt wederom gebruikt gemaakt van lineaire waarschijnlijkheidsmodellen. Aan de hand van de derde hypothese wordt gekeken naar opleiding, waardoor de variabele opleiding wordt meegenomen in het derde model samen met de variabele teamsport. In het vierde model wordt het interactie-effect van opleiding op teamsport meegenomen (opleiding * teamsport). Het interactie-effect wordt vergeleken met het effect van alleen opleiding. Voorafgaand het maken van het interactie-effect is de

variabele opleiding gecentreerd aan de hand van het gemiddelde. In het laatste model, model vijf, zijn de eerder genoemde controlevariabelen meegenomen.

Tabel 1

Bereik, gemiddelde en standaard deviatie van afhankelijke, onafhankelijke en controlevariabelen (N=1880)

	Bereik	Gemiddelde	SD
Afhankelijke variabele			
Discriminatie	0-1	0,05	
Onafhankelijke variabele			
Teamsport	0-1	0,24	
Opleiding	0-18	14,18	3,53
Controlevariabelen			
Sociaal gedrag	1-5	4,38	0,65
Leeftijd	12-92	41,99	17,40
Man	0-5	0,49	
Allochtoon	0-1	0,10	

4. Resultaten

In deze sectie zullen de resultaten van de lineaire waarschijnlijkheidsmodellen worden besproken.

4.1 Resultaten verschillen in sport

In tabel 2 onder model 1 staan de resultaten van het lineaire waarschijnlijkheidsmodel met het ervaren van discriminatie in de sport op basis van etniciteit als afhankelijke variabele en het beoefenen van teamsport als onafhankelijke variabele. Het verband tussen het beoefenen van een teamsport en het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit is niet significant ($b = 0,010$; $p = 0,410$).

De eerder genoemde controlevariabelen zijn in tabel 1, model 2, meegenomen, leeftijd, sociaal gedrag, man en allochtoon. Door dit model worden de eerste en tweede hypothesen getest. Het verband tussen het beoefenen van teamsport en het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit is in dit model ook niet significant ($b = 0,001$; $p = 0,915$). Hierdoor kan niet worden geconcludeerd dat mensen die een teamsport of een individuele sport beoefenen meer discriminatie zullen ervaren. Door dit resultaat worden de eerste twee hypothesen verworpen. De eerste hypothese was: mensen die een teamsport beoefenen ervaren minder discriminatie op basis van etniciteit dan mensen die een individuele sport beoefenen. De

tweede hypothese stel dat mensen die een teamsport beoefenen ervaren meer discriminatie op basis van etniciteit dan mensen die een individuele sport beoefenen.

Door het meenemen van de controle variabelen stijgt de R² waarde met 0,022. In het eerste model was de R² kleiner dan 0,001. Dit veronderstelt dat wanneer de controlevariabelen worden meegenomen de variantie tussen de variabele teamsport en het ervaren van discriminatie beter wordt verklaard.

Tabel 2.

Lineaire waarschijnlijkheidsmodellen met als afhankelijke variabele discriminatie in de sport (N=1880).

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5	
	B(SE)	Beta	B(SE)	Beta	B(SE)	Beta	B(SE)	Beta	B(SE)	Beta
Teamsport	0,010 (0,012)	0,019	0,001 (0,012)	0,002	0,006 (0,012)	0,013	0,007 (0,012)	0,014	0,000 (0,012)	-0,001
Leeftijd			-0,001* (0,000)	-0,054					-0,001 (0,000)	-0,042
Sociaal gedrag			-0,008 (0,008)	-0,025					-0,007 (0,008)	-0,021
Man			0,060*** (0,010)	0,129					0,059*** (0,010)	0,137
Etniciteit			0,039* (0,017)	0,053					0,039* (0,017)	0,053
Opleiding					-0,006*** (0,001)	-0,101	-0,009*** (0,002)	-0,145	-0,008*** (0,002)	-0,137
Interactie Opleiding*teamsport							0,011*** (0,003)	0,087	0,011*** (0,003)	0,090
Constante	0,047*** (0,006)		0,080* (0,036)		0,136*** (0,021)		0,174*** (0,024)		0,189*** (0,041)	
R ²	0,000		0,025		0,011		0,016		0,039	

*** = p < 0,001, * = p < 0,05, tweezijdig.

4.2 Resultaten interactie-effecten

In tabel 1, model 3, worden de resultaten gepresenteerd van het lineaire waarschijnlijkheidsmodel met als afhankelijke variabele het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit en als afhankelijke variabele, het beoefenen van een teamsport en opleidingsniveau. De resultaten van model 3 laten zien dat hoe hoger je opleidingsniveau is des te minder kans je hebt op het ervaren van discriminatie ($b = -0,006$; $p = <0,001$). Het verband tussen het beoefenen van een teamsport en het ervaren van discriminatie is positief maar niet significant ($b = 0,006$; $p = 0,582$). De R² waarde van model 3 is 0,011.

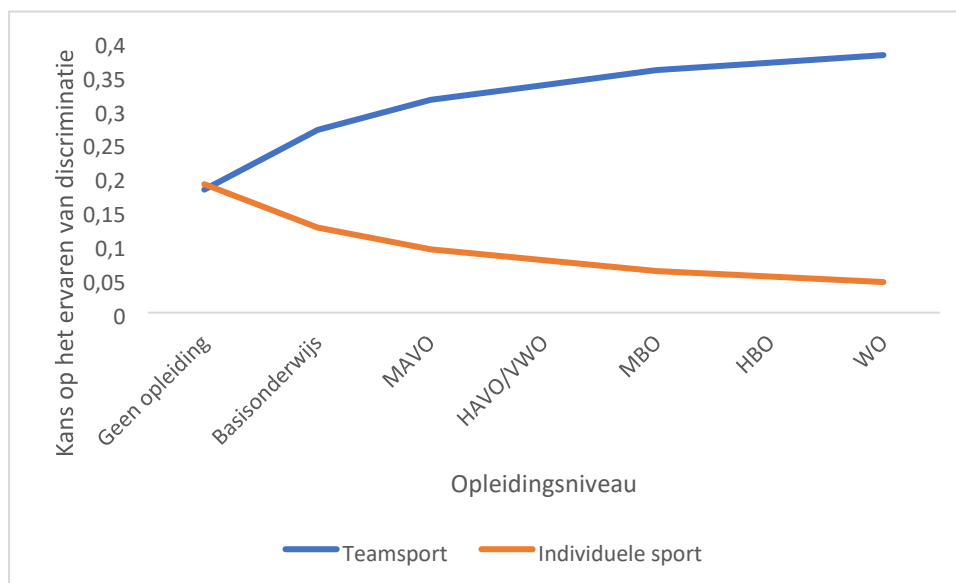
In het vierde model, tabel 1, is het interactie-effect tussen opleidingsniveau en teamsport meegenomen. Het verband tussen opleidingsniveau en het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit is net zoals in model 3, namelijk negatief. Hieruit kan worden opgemaakt dat wanneer een respondent een individuele sport beoefent de respondent minder kans heeft op het ervaren van discriminatie ($b = -0,009$; $p < 0,001$). Het interactieeffect laat het verschil in effect van teamsport zien tussen mensen met verschillende opleidingen ($b = 0,011$; $p < 0,011$). Het verschil voor een jaar opleidingsniveau wanneer iemand een teamsport beoefent zal 0,002 zijn ($-0,009+0,011$). Hieruit blijkt dat wanneer je een jaar opleiding hebt afgerond de kans dat je discriminatie zal ervaren met 0,002 vooruit zal gaan. Het hoofdeffect van teamsport op het ervaren van discriminatie was niet significant ($b = 0,007$; $p = 0,530$). Na het meenemen van het interactie-effect is de R^2 gestegen naar 0,016.

In tabel 1, model 5, zijn de controlevariabelen meegenomen. Het effect van opleidingsniveau wanneer iemand een individuele sport beoefent is net zoals het vorige model, namelijk negatief ($b = -0,008$; $p < 0,001$). Het interactie-effect is ten opzichte van het vierde model is onveranderd ($b = 0,011$; $p < 0,001$). In dit model is het verschil tussen de verschillende opleiding en het beoefenen van een teamsport 0,003 ($-0,008+0,011$). Het verschil tussen de opleidingen wanneer er een teamsport wordt beoefent is niet significant ($b = 0,003$; $p = 0,354$). Deze analyse is geschat doordat een nieuwe variabele is gemaakt, namelijk individuele sport. Hiervan is een interactie-effect gemaakt met opleiding (opleiding * individuele sport). Hierdoor kan de derde hypothese worden verworpen. De derde hypothese was: opleiding heeft voor mensen die een teamsport beoefenen een positief effect op het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit. In figuur 1 wordt visueel gepresenteerd wat de kans op het ervaren van discriminatie is per opleidingsniveau voor het beoefenen van een teamsport en het beoefenen van een individuele sport. De effectgrootte van het verschil tussen de hoogst behaalde opleiding en de laagst behaalde opleiding is 14,4% ($((18-0)*-0,008)$). Dit betekent dat mensen met het hoogste opleidingsniveau 14% minder kans hebben om discriminatie te ervaren tijdens het beoefenen van een individuele sport dan mensen met de laagst behaalde opleiding. De grootte van dit effect is niet onbeduidend klein. Weinig respondenten hebben aangegeven dat ze geen opleiding hebben afgerond. Terwijl relatief veel respondenten hebben aangegeven mavo afgerond te hebben en een hbo-opleiding hebben afgerond. Hierdoor is de effectgrootte voor het verschil berekend tussen deze twee verschillende opleidingen. De effectgrootte is 4% ($((17-12)*0,008)$). Dit betekent dus dat mensen die een hbo-opleiding hebben 4% minder discriminatie zullen ervaren tijdens het beoefenen van een individuele sport dan mensen die de mavo hebben afgerond. Dit verschil is verwaarloosbaar. Het hoofdeffect van het beoefenen van een

teamsport wanneer iemand een gemiddeld aantal jaar een opleiding heeft gedaan op het ervaren van discriminatie is niet significant ($b = 0,000$; $p = 0,974$). De controlevariabelen leeftijd en sociaal gedrag zijn tevens niet significant ($b = -0,001$; $p = 0,077$; $b = -0,007$; $p = 0,366$). De andere twee controlevariabelen, man en allochtoon zijn echter wel significant. Beide variabelen hebben een positief effect. Dit betekent dat mannen en allochtonen meer kans hebben op het ervaren van discriminatie ($b = 0,059$; $p < 0,001$; $b = 0,039$; $p = 0,020$). In model 5 is R^2 veranderd naar 0,039. Dit betekent dat model 5 als beste het interactieeffect verklaart.

Figuur 1

De kans op het ervaren van discriminatie per opleidingsniveau voor teamsport en individuele sport.

5. Conclusie

In dit onderzoek is onderzocht of er verschil is tussen de ervaringen van discriminatie op basis van etniciteit tussen teamsport en individuele sport. Hierbij stond de eerste onderzoeksvraag centraal: *“Ervaren mensen meer discriminatie op basis van etniciteit bij teamsporten of bij individuele sporten in 2007?”*. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van de dataset “Sport en Maatschappij” van het SCP uit 2007. Eerst werd aan de hand van de contacttheorie en conflicttheorie gekeken in welke situatie mensen meer discriminatie kunnen ervaren. Door middel van deze twee theorieën zijn de eerste twee hypothesen opgesteld. De contacttheorie veronderstelt dat bij teamsport positief contact zal ontstaan, tussen verschillende etnische groepen. Door een viertal condities die aanwezig kunnen zijn bij het beoefenen van een teamsport kan dit positieve contact versterkt worden (Allport, Clark, & Pettigrew, 1954). Door het positieve contact tussen de verschillende etnische groepen

wordt de kans op het ervaren van discriminatie kleiner (Allport, Clark, & Pettigrew, 1954; Pettigrew, 1998). Aan de hand van de contacttheorie is de eerste hypothese opgesteld, namelijk: mensen die een teamsport beoefenen ervaren minder discriminatie op basis van etniciteit dan mensen die een individuele sport beoefenen. Aan de andere kant heb je de conflicttheorie. Deze theorie geeft aan dat mensen in conflict kunnen raken doordat er verschillende waarden en normen zijn (Ellemers & Haslam, 2011; Savelkoul, 2011). Er zou al een conflict kunnen ontstaan wanneer er sprake is van interetnisch contact (Savelkoul, 2011). Bij een teamsport is de kans groter op interetnisch contact waardoor er meer conflict zou kunnen ontstaan (Deelen, 2011). Hierdoor zal de kans op het ervaren van discriminatie groter worden. Door middel van de conflicttheorie is de tweede hypothese opgesteld, namelijk: mensen die een teamsport beoefenen ervaren meer discriminatie op basis van etniciteit dan mensen die een individuele sport beoefenen. Het effect van het beoefenen van een teamsport op het ervaren van discriminatie was niet significant, hierdoor worden de eerste twee hypothesen verworpen. Door deze bevinding kan er geen ondersteuning worden gevonden voor de contacttheorie en conflicttheorie. Het antwoord op de eerste onderzoeksvraag is dat er geen verschil is tussen teamsport en individuele sport in het kans hebben op het ervaren van discriminatie. Een reden dat voor de contacttheorie geen bewijs is gevonden kan zijn dat de menging van de verschillende etnische achtergronden achter wege is gebleven tijdens het beoefenen van een teamsport. De verschillende groepen van etniciteit hebben weinig onderlinge betrokkenheid en zullen hierdoor geen positief contact hebben (Krouwel, Boonstra, Duyvendak, & Veldboer, 2006). Voor de conflicttheorie is ook geen ondersteuning gevonden. Een reden hiervan zou kunnen zijn dat de dominante groep de etnische minderheden gelijk behandelde en dat er sprake van wederzijds respect tussen de verschillende groepen (Everaars, 2009). Een laatste reden dat er geen ondersteuning is gevonden voor beide theorieën zou kunnen zijn dat beide theorieën waar zijn. Hierdoor zal het effect van het beoefenen van een teamsport op het ervaren van discriminatie in het midden uitkomen.

De tweede onderzoeksvraag die in dit onderzoek zal worden beantwoord is: *“Hoe beïnvloedt teamsport het effect van opleidingsniveau op het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit?”*. Aan de hand van de integratieparadox is de derde hypothese opgesteld, namelijk opleiding heeft voor mensen die een teamsport beoefenen een positief effect op het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit. Deze theorie bespreekt waarom hoger opgeleiden meer discriminatie zullen ervaren dan lager opgeleiden. Dit kan komen door de hoge verwachtingen van een gelijke behandeling die hoger opgeleiden immigranten hebben. Een andere reden is dat hoger opgeleiden etnische minderheden kritischer kunnen nadenken over hoe de autochtonen hun behandelen (De Vroome,

Martinovic, & Verkuyten, 2014; Van Doorn, Scheepers, & Dagevos, 2013). De resultaten van het interactie-effect waren niet significant. Hierdoor wordt de derde hypothese verworpen. Wel kan geconcludeerd worden dat wanneer iemand een individuele sport beoefent en het opleidingsniveau stijgt, ze minder kans hebben op het ervaren van discriminatie. De integratieparadox ondersteunt deze bevindingen daarentegen niet. Een antwoord op de tweede onderzoeksvraag is dat het beoefenen van een teamsport geen effect heeft op het ervaren van discriminatie voor verschillende opleidingsniveaus. Echter, het beoefenen van een individuele sport heeft wel invloed op het ervaren van discriminatie voor verschillende opleidingsniveaus. Omdat deze bevinding weinig voorkomt in andere onderzoeken kan er een vervolgonderzoek naar worden gedaan. Hierdoor kan beter inzicht op worden gedaan waarom hoger opgeleiden minder discriminatie ervaren tijdens het beoefenen van een individuele sport.

Door resultaten kan geconcludeerd worden dat opleidingsniveau een belangrijk variabele is om het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit te voorspellen. Door de analyses van de eerste resultaten was er geen ondersteuning gevonden voor de eerste twee hypothesen. Wanneer de variabele opleidingsniveau mee werd genomen kon er wel een conclusie worden gemaakt. Deze conclusie is dat wanneer er een individuele sport wordt beoefent de kans op het ervaren van discriminatie lager wordt wanneer het opleidingsniveau stijgt.

6. Discussie

In deze sectie zullen de tekortkomingen van het onderzoek naar voren komen en de suggesties voor een vervolgonderzoek. Het eerste aandachtspunt is de meting van de afhankelijke variabele. In dit onderzoek wordt discriminatie op basis van geloof en cultuur gebruikt als definitie voor het ervaren van discriminatie op basis van etniciteit. Deze twee vormen van discriminatie hebben raakvlakken op verschillende manieren maar staan niet gelijk aan elkaar. Hierdoor zou het voor kunnen komen dat mensen discriminatie op basis van cultuur hebben meegemaakt maar dit niet direct te linken is aan discriminatie op basis van etniciteit. Dit geldt ook voor religie. De afhankelijke variabele kan niet volledig beschouwd worden als discriminatie op basis van etniciteit. Autochtonen hebben ook vermeld dat ze discriminatie op basis van geloof en religie hebben ervaren. Deze ervaringen van discriminatie kan verschillend zijn ten opzichte van de ervaringen van discriminatie van etnische minderheden. Voor een vervolgonderzoek is een suggestie om een antwoordmogelijkheid te hebben of mensen gediscrimineerd worden op basis van hun etniciteit.

Een tweede tekortkoming is het jaartal waarvan de dataset van het SCP afkomstig is namelijk, 2007. In de afgelopen veertien jaar is de multiculturele samenleving in Nederland veranderd. Hierdoor zijn de resultaten van het onderzoek niet direct te generaliseren naar de werkelijkheid van nu. De ervaren discriminatie zou gestegen of gedaald kunnen zijn in de afgelopen veertien jaar. Discriminatie is tevens een veel besproken onderwerp geweest in de afgelopen jaren. Hierdoor is een suggestie voor een vervolgonderzoek, om een soort gelijke analyse te doen met een recentere dataset.

Een andere tekortkoming van het onderzoek is dat er te weinig etnische minderheden in de dataset zaten. Wanneer de dataset zou worden gefilterd waardoor alleen etnische minderheden mee worden genomen, kwam de hele populatie uit op 210 cases. Hierdoor konden de analyses niet met een populatie gedaan worden waar alleen etnische minderheden in zaten. In dit onderzoek is alleen onderscheid gemaakt tussen het beoefenen van een individuele sport en het beoefenen van een teamsport. Hierdoor is de laatste suggestie voor een vervolgonderzoek, dat ook het beoefenen van een duo-sport aan de soorten sporten toegevoegd wordt. Hierdoor kan het verschil tussen typen sporten en het ervaren van discriminatie nog beter naar voren komen. Dit kan worden gedaan door de verschillende soorten sport beter onder te verdelen in individuele sport, duo-sport en teamsport. De contacttheorie en conflicttheorie zouden op een andere manier toegepast kunnen worden op duo-sport, hierdoor zouden er andere resultaten naar voren kunnen komen.

Door de zwakke punten van het onderzoek zou er geconcludeerd kunnen worden, dat het ervaren van discriminatie eerder te linken is aan cultuur en religie dan aan etniciteit. Hierdoor kunnen de resultaten van het onderzoek niet helemaal worden gegeneraliseerd naar etnische minderheden, omdat er ook autochtonen deze vorm van discriminatie hebben meegemaakt. In de data- en methodesectie was te zien dat 5% van de hele populatie discriminatie had ervaren. Door de verschillende analyses kan er geconcludeerd worden dat er weinig discriminatie op basis van etniciteit tijdens het sporten wordt ervaren. De KNVB heeft de juiste beslissing genomen om een actieplan op te zetten om discriminatie te voorkomen, omdat elke vorm van ervaren discriminatie in de sport te veel is.

Literatuurlijst

Aarnink, M., Herk, L.A., & Hurmuz, M.Z.M (2015) *Een studie naar de beweeginterventie Cool 2B Fit* (Bachelors thesis, University of Twente).

Allport, G. W., Clark. K., & Pettigrew, T. (1954) *The nature of Prejudice*. Cambridge:

Addison Wesley.

- Araújo, B. Y., & Borrell, L. N. (2006). *Understanding the link between discrimination, mental health outcomes, and life chances among Latinos*. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 28(2), 245-266
- Bakhtali, J. Z. & Ramsahai, S. (1990) *Als we de ruimte hadden, dan... Een onderzoek naar sport en sportieve reacties van Haagse migranten*. Den Haag: Warray.
- Bekhuis H., Ruiter S. & Coenders M. (2009) *Xenofobie onder jongeren: de invloed van interetnisch contact*. *Mens en maatschappij*, 84(1), 72-102.
- Blumer, H. (1958), *Race Prejudice as a Sense of Group Position*, *Pacific Sociological Review*, 1, 3-7.
- Boonstra, N., & Hermens, N. (09-2011). *De maatschappelijke waarde van sport*. Een literatuurreview naar de inverdieneffecten van sport. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Braakman M. (2017). *Monitor Discriminatie 2016 Zeeland-West-Brabant*
- Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). (2010, 14 april) *Grote verschillen in sportbeoefening tussen mannen en vrouwen*. Geraadpleegd op 8 juni 2021, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2010/15/grote-verschillen-in-sportbeoefening-tussenmannen-en-vrouwen>
- Coenders, M. T. A., Boog, I., & Dinsbach, W. (2010). *Discriminatie-ervaringen: een onderzoek naar ervaren discriminatie op grond van land van herkomst, geloof en huidskleur*.
- Dagevos, J. (2007). *Arbeid en inkomen*. Jaarrapport integratie 2007 (pp. 131–162). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau
- De Vroome, T., Martinovic, B., & Verkuyten, M. (2014). *The integration paradox: Level of education and immigrants' attitudes towards natives and the host society*. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 20(2), 166.

- Deelen, I. (2011) *Scoort sport? Een onderzoek naar sportmotieven en interetnisch contact van Turkse en Marokkaanse jongeren uit de wijk Overvecht in Utrecht*
- Dovidio, J. F., Brigham, J.C., Johnson, B.T., & Gaertner, S.L. (1996). *Stereotyping, prejudice, and discrimination: another look*. In C. N. Macrae, C. Stangor & M. Hewstone (Eds.), *Stereotypes and Stereotyping* (pp. 276-322). New York: Guilford
- Dovidio, J. F., Evans, N., & Tyler, R. B. (1986) *Racial stereotypes: The contest of their cognitive representations*. *Journal of Experimental Social Psychology*, 22(1), 22-37.
- Ellemers, N., & Haslam, S.A. (2011). Social identity theory. In: P. van Lange, A. Kruglanski, & T. Higgins (Eds.). *Handbook of theories of social psychology*.
- Elling, A. (2005). 'we zijn vrienden in het veld'. *Grenzen aan sociale binding en 'verbroedering' door sport*. *Pedagogiek*, 24(4), 342-360.
- Everaars, F. R. (2009). *Interetnisch contact en solidariteit in de sport*. (Doctoral dissertation, Erasmus Universiteit).
- Felten, H., Taouanza, I. & Keuzenkamp, S. (2016) *Klaar met discriminatie. Onderzoek naar effectiviteit van mediacampagnes tegen discriminatie*.
- FRA. (2020). *Racism, ethnic discrimination and exclusion of migrants and minorities in sport: A comparative overview of the situation in the European Union* (978-92-9192527-8).
- Frey, J. H., & Eitzen, D. S. (1991) *Sport and society*. *Annual review of sociology*, 17(1), 503-522.
- Ghosen, D. [VPRO]. (2021, 22 april) *Veel racism bij amateurvoetbal | DANNY'S WERELD #12* [Videobestand]. Geraadpleegd van https://www.youtube.com/watch?v=OBguP_gAKo op 31-5-2021.
- Intomart GFK (14-4-2008) *Onwenselijke praktijken in de breedte sport*.

Keij, I. (2000). *Standaarddefinitie allochtonen*. Index, 10 (november/december): 24-25.

KNVB. (z.d.) *Aanvalsplan tegen racisme en discriminatie*. Geraadpleegd op 10-03-2021, van <https://www.knvb.nl/themas/sportiviteit-en-respect/diversiteit/aanvalsplan-tegenracisme-en-discriminatie>

Krouwel, A., Boonstra, N., Duyvendak, J. W., & Veldboer, L. (2006). *A good sport?: Research into the Capacity of Recreational Sport to integrate Dutch Minorities*. *International Review for the Sociology of Sport*, 41(2), 165-180.
<https://doi.org/10.1177/1012690206075419>

Pettigrew, T. F. (1998) *Intergroup contact theory*. *Annual Review of Psychology*, 49, 65-85.

Pettigrew, T. F. & Tropp, L. (2008). *How does intergroup contact reduce prejudice? Metaanalytic tests of three mediators*. *European Journal of Social Psychology*, 38(6), 922-934.

Pettigrew, T.F., Tropp, L.R., Wagner, U., & Christ, O. (2011). *Recent advances in intergroup contact theory*. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(3), 271-280.

Radar (2018) *Factsheet Discriminatie en sport 2018*

Robbins, S.P. (2005). *Essentials of Organizational Behavior* (8th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall

Roberts R. K., Swanson N.G. & , Murphy L.R. (6-07-2009) *Discrimination and occupational mental health*

Savelkoul, M (2011) *Etnische diversiteit en sociaal kapitaal. De rol van interetnisch contact en ervaren etnische groepsdreiging*. *Migrantenstudies* 2011 (2), 195-204

SCP. (2020). *Ervaren discriminatie in Nederland II*. Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd van <https://www.scp.nl/binaries/scp/documenten/publicaties/2020/04/02/ervarendiscriminatie-in-nederland-ii/Ervaren+discriminatie+in+Nederland+II.pdf>

- Sizemore, D.S., & Milner, W.T. (2004). *Hispanic media use and perceptions of discrimination: reconsidering ethnicity, politics and socioeconomics*. *The Sociological Quarterly*, 45(4), 765-84.
- Steinmann, J.P. (2019). *The paradox of integration: why do higher educated new immigrants perceive more discrimination in Germany?*. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(9), 1377-1400.
- Tokarski, W. (2004) *SPORT OF THE ELDERLY*. *Kinesiology*, 36(1).
- Tolsma, J., Lubbers, M., & Gijsberts, M. (2012) *Education and cultural integration among ethnic minorities and natives in the Netherlands: A test of the integration paradox*. *Journal of Ethnic and Migration studies*, 38(5), 793-813.
- Trouw. (17-07-2019). *Duel in Den Bosch stilgelegd om racistische leuzen*. Geraadpleegd op 10 maart 2021, van <https://www.trouw.nl/nieuws/duel-in-den-bosch-stilgelegd-omracistische-leuzen~bcefca54/>
- Van den Dikkenberg, N. C. (2010). *De inegratieparadox in Nederland; Waardoor ervaren hoger opgeleide etnische minderheden discriminatie in Nederland?* (Master's thesis)
- Van Doorn, M., Scheepers, P., Dagevos, J. (2012). *Explaining the integration paradox among small immigrant groups in the Netherlands*. *Journal of International Migration and Integration*, 14(2), 381-400.
- Van Mersbergen, S. (27-01-2020) *FC Den Bosch: stadionverbod voor supporters die Excelsior-speler uitscholden*. Geraadpleegd op 10-03-2021, van <https://www.ad.nl/binnenland/fc-den-bosch-stadionverboden-voor-supporters-dieexcelsior-speler-uitscholden~ab167f9d/>
- Verkuyten, M. (2016). *The integration paradox: Empiric evidence from the Netherlands*. *American Behavioral Scientist*, 60(5-6), 583-596.
- Williams D.R, Yu Y. & Jackson J.S (1997) *Racial differences in Physical and Mental Health*.

